

1.3 Sociologický přístup ke studiu sociálních jevů

Sociologie byla Comtem vytvořena jako pozitivistická věda, která analyzuje sociální jevy na základě empirických dat vědeckými postupy. Její metodologické přístupy ke zkoumání sociálních jevů se však formovaly teprve postupně a byly zpočátku charakterizovány redukcionismy.

Se vznikem sociologie jako vědy se nejprve prosadil **naturalismus** – představa, že společnost je součástí přírody, platí v ní stejné zákony a proto je třeba používat analogie s přírodou a poznatky přírodních věd při vysvětlování sociálních jevů, neboť přírodní a biologické jevy a procesy jsou pro vysvětlení sociálních jevů rozhodující. Ke známým naturalistickým koncepcím v sociologii patřily zejména:

- **Bioorganicismus** – analogie společnosti a biologického organismu, sociální instituce jsou analogií orgánů biologického organismu (Herbert Spencer).
- **Sociální darwinismus** – Darwinovu teorii přirozeného výběru a boje o život uplatňuje na sociální život a sociální vztahy (např. Ludwig Gumplowicz).
- **Rasově antropologický směr** – příslušnost k rase určuje psychické vlastnosti lidí a podobu sociálního života (např. Stewart Chamberlain).
- **Geografický determinismus** – určující vliv na sociální život a chování jedinců má geografické prostředí, např. klima nebo reliéf krajiny (např. Charles de Montesquieu).

Na přelomu 19. a 20. století byl naturalismus překonán **psychologismem**, který zdůrazňoval, že sociální jevy jsou jen projevy duševního života a převádí je proto na jevy psychické. Psychologismus, který měl velký vliv i na další společenské vědy, byl vyvolán velkým rozvojem psychologie v tomto období. Příkladem zde lze uvést:

- **Instinktivismus** – společenský život je souhrnem chování lidí, kteří jsou ovlivňováni řadou vrozených instinktů. Známa je zejména teorie psychoanalýzy Sigmunda Freuda.